

9. januar 2012

Tilfellet Günter Grass

Påskens oppstyr om et politisk dikt er lærerikt for oss som har Europa på avstand.

Onsdag i påskeuken trykket Süddeutsche Zeitung et dikt av Günter Grass under tittelen "Was gesagt werden muss" - "Det som må sies". Diktet kan leses på

<http://www.sueddeutsche.de/kultur/gedicht-zum-konflikt-zwischen-israel-und-iran-was-gesagt-werden-muss-1.1325809>

En utmerket gjendiktning på norsk av Erik Forsnes Hansen, publisert på Aftenpostens nettavis første påskedag ligger på <http://www.aftenposten.no/meninger/Det-som-ma-sies-6800899.html>

Grass advarer mot et israelsk angrep på Iran basert på en antagelse om at landet fremstiller kjernevåpen, noe han ser som en trussel mot en skjør verdensfred. Han insisterer på en løsning med internasjonal inspeksjon og kontroll av den kjernefysiske virksomheten både i Israel og i Iran. Forøvrig handler diktet om problemet han ser med å kritisere Israel i Tyskland, tross Tysklands støtte til Israel ved leveranser av undervannsbåter med missilbærende kapasitet.

Lest med mine øyne, og antagelig mange andre kunnskapsløse nordmenns, er diktets politiske budskap hverken originalt eller provokatorisk. Litt utfordrende kan man kanskje oppfatte hans betraktninger om at tyskere – uttrykkelig inklusiv han selv – vanskelig kan kritisere Israel, av de grunner vi vet, uten at påstanden om antisemittisme dukker opp.

Det siste har da også skjedd til overmål. Israels regjering er kommet tungt ut, og har erklært Grass *persona non grata* – i praksis et innreiseforbud. Innenriksministeren har uttalt at Grass som antisemitt burde fratras sin nobelpris (i litteratur, 1999). Han blir dog imøtegått av den tidligere israelske ambassadør til Berlin, Avi Primor som avviser påstanden om antisemittismen og anser regjeringens reaksjon som overdrevet, selv om han også tar avstand fra diktets budskap. Reaksjonene i Tyskland har variert, de tydeligste negative. Et drivende godt intervju med en mangeårig Grass-kritiker og kultureddaktør i Frankfurter Allgemeine Zeitung kan anbefales. Det gir en viss innsikt til flere av sakens sider som stikker dypere enn diktet alene, og intervjuet er i seg selv en opplevelse fra en større kulturkrets enn vår egen: <http://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/das-israel-gedicht-von-grass/marcel-reich-ranicki-ueber-quenter-grass-es-ist-ein-ekelhaftes-gedicht-11710933.html>

Som meningsytring til midtøsten-politikk vil "Was gesagt werden muss" neppe etterlate dype spor. Situasjonen er hinsides enkeltpersoners påvirkning, det være i dikt eller prosa. Men episoden – diktet og reaksjonene – gir et sjeldent klart innsyn for (nesten) utenforstående i den psykologiske og erkjennelsesmessige kløften som hindrer et tillitsfullt samarbeid om løsninger for de mange og alvorlige konfliktene i Midtøsten. *♫*